

Bertsio elektroniko honen egilea: Inazio Mujika Iraola.
Iturria: *Aphezak soldado*, Arnaud Abbadie. Imprimerie Lasserre, 1890.

Klasikoen Gordailuan:
<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/A/AbbadieAphezak.htm>

APHEZAK SOLDADO

Arnaud Abbadie

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabego Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

APHEZAK SOLDADO

Arnaud Abbadie

Bayonne, Imprimerie Lasserre 1890

Deputatuek kanpoa hartu baino lehen, lege berri bat ekharri dute; aitzineko guziak baino tzarragoa; ez baita guti erraitea. Ezen gure buruzagi egon diren lau urthez, egin dute gisakorik!

Lege hori aspaldian aiphu zen; bainan hanbat da, asko burutarik gaizki egina, nun ezin helduz egon baita luzaz bidean. Azkenekotz, horra nun bururatu den, nahiz gizon entzun guziak bere kontra dituen.

Gauza irrigarria eta Frantzian baizik gerthatzen ez dena! Armadari doakon lege hori, egina izan da abokatu, mediku eta bertze gizon soldadogoako gauzak ez dazkitzaten batzuez; nahiz armadako aizindarietarik gutiz gehienek, eta zerbeit dakiten guziek dioten legea guziz gaizki egina dela eta galkorra.

Ez da latina jakin behar ikhusteko, edo zoin gauzetan, jakintsunen erranetik behar duela joan xuxen ibili nahi duenak. Zapataintzan ikhasteko zapatainen ganat joaiten ohi dela, eta laborantzan ikhasteko, laborarien ganat.

Bainan badira gizonak, eta Frantzia orai halakoz bethea da uste baitute orotan jakintsun direla, dakitelakotz edo zoin gauzen gainean solas eta erasia luze egiten. Ahanzten zaiote anhitz mintzatzea ez dela bethi, ez eta ere ardura, xuxen mintzatzea.

Egia dena da, aiphu dugun legea holaxe egina izan baita. Ez ziteken bertzela izan gauzak buru buztanka diren lekhuana, eta gerlako ministro, erran nahi baita armada guziaren aitzindari den lekhuana ez jeneral omen handitako zonbeit, bainan bai burdina urtzale bat. Nolako buru, halako solas, eta obra. Lege hori ez dut nolakoa den burutik buru ikhertu nahi. Hemen bilhatzen dugun gauza da, APHEZEZ bezainbatean zer dion.

Lege berri horrek badakharke beraz, heldu den urthetik goiti, aphezgeiek beharko dutela bertze guziek bezala, eta heiekin batean soldadogoia egin; bai eta ere Aphezek, zoinek beren adinaren arabera. Bizkitartean legeak ez ditu aphezgeiak soldado igortzen, bertzeak bezala, hirur urthez. Lege-egileek ikhusi dukete, nahiz ziren lausoak, baldin hirur urthez baztertuak balira apheztasunera heltzeko jakin behar dituzten gauzetarik, guziek ikhasiak gogotik gal litzazketela, eta anhitzek gal lezazketela berriz hasteko gogoia; bertze alde batetarik, jakinez aitzinetik zer behar zakoten bidean gerthatu, gutiak litezkela apheztasunerat buruz abia, edo batere ez, eta horrela laster agortua litekela aphezen jingia, eta galdua erlijioea.

Horra zertako urthe batentzat bakharririk dituzten aphezgeiak soldado galdatzen. Ez uste ukhan bizkitartean erlijioneari kalte egin beldurrez dutela gauza hola moldatu. Lege horren egileek, orok dakitena da, eta berek ezin dezaketek ukha, hain da gauza ageria, erlijionearen gal araztea baizik ez dute gogoan.

Eta bertze asko burutarik dituen estakuruen gatik ekharri badute halere legea, erlijioneari kalte egiteko gutziak ditu aitzina joan arazi, Frantziari berari kalte handiagoa eginen bazioten ere.

Hain da gauza hori egia, nun deputatuek legean eman baitzuten aphezgeiak, bertzeak bezala, soldado egonen zirela hirur urthe osoak. Senaturrek dute hautsi alde hortarik deputatuek egin legea eta urthe bakharr batetara ekharri aphezgeien soldadogoia: ez erlijionearen amodioz, bainan bai jendea sobera izituko zutela beldurrez.

Izan ere da aharra bat gauza horren gainetik, gure lege-egile zaharren eta gazteen artean. Zonbeit egunez legea lurrean egon da gaitzekotan, Elizaren etsaiez kanpo, nehork ez baitzion dolu handirik egiten.

Bainan gobernamentuko gizonak, nola baitira erlijionearen etsaietarik, eraiki izan dute, eta heiek galdaturik, deputatuek onhartu ukhan dute den bezala, nahiz ez zitzaizkoten erlijionearentzat aski kaltekorra: «Baldin ez badugu aldi huntarik hiltzen ahal, eman dezogun bederen burutik behera kaska bat» dute egin beren baitan. Eta horra nola ekharria izan den legea; ahala duketen bezain sarri gaixtoago bat eginen dute. Oraikoan ezinak begiratu ditu tzarragoaren egitetik.

Lege horren arabera, aphezgeiak urthe bat soldado egon ondoan itzuliko ahal dira, baldin badute gogoia, Semenariorat ikhastekoan ikhastera. Bainan hogoi eta bortz urtheak bethe gabetarik ez badira Ordena Sainduetan sarthuak, lege berak berriz hatzemaiten ditu eta beharko dituzte berehala gibelera utzi soldadogoia bi urtheak egin.

Ordenetan sarthuak badira ez dukete bi urthe horien egiterik, bainan aphezte eta ere beharko dituzte egin, bertzeak bezala, zoin bere aldian, hogoi eta zortzi egunak; eta hori berrogoi eta bortz urtheak bethe artean.

Egia da gerla denboran, lege horren arabera, aphezgeiak eta aphezak, kolpatuen altzhatzen eta erien arthatzen ar araziko dituztela, bainan gerlako ministroari bertzela iduri bazaio, egin dezake heietaz nahi duena.

Eta egiazki erien arthazeko baizik ez badira, zertako bada urthe bat osoa ar arazten dituzte harmen erabiltzen ikhasten?

Den bezala lege horren ezagutzeko behar da oraino buruan hartu bertze gauza bat.

Aphezte ondoan norbeit ez bada erreter edo bikari izendatua, hura legeak deithuko du lehenago egin ez dituen bi urtheen, soldado bezala, egitera. Horrela eskola egiten ari diren aphezak, misionestak, komentuetakoak, bortzhatuak izanen dira, aphezte ondoan, bi urtherentzat soldado joaitera. Horra bada nolakoa den lege berria, dituen alderdi gaixtoak batere emendatu ez eta alderdi onak batere gorde gabetarik; horra ere

nork eta zer xedetan ekharria izan den. Ez da asmu handi bat behar ikhus-teko deus guti daukala onik; halere bilhatuko dugu elgarrekin zer begiz behar duen giristino batek ikhusi lege hori, eta zer dioten zor heldu diren botz-emaiteetan, lege horren aldeko guzier.

Legearen aldekoek diote:

«Aphezak soldado; zertako ez? Bertzeak ere hala dira».

Bai bertze guziak soldado behar dira, lege berriaren arabera; eta damu handirik hori! Ageri den gauza da soldadoak behar direla. Heier diotegu zor barneko eta kanpoko bakea. Bainan gazteria guzia soldado izan dadin zer lan-gaitzeak, zer diru-xahutzeak, eta heietarik anhitzentzat, zer ondorio makhurrak! Halere, bertzeak soldado direlaketoz, aphezek ere behar othe dute soldado izan? Nik diot, ez. Eta huna zertako: «Aphezak aphez baitira eta bertzeak ez».

«Zer egiten du borrek? Aphezak ez othe dira gizon, bertzeak bezala? Ez othe dute beiek ere beren sor-lekhuua maithatu behar eta ordua denean lagundu?».

Erran gabe doa aphezek, bertze gizonak bezala, beren sor-lekhuari zor diotela amodioa, eta laguntza. Bainan bada hortarako bide bat baino gehiago. Aithor dut soldadogoa heietarik bat dela. Ez ordean bakharra. Aphezak bere sor-lekhuari amodio hori erakusten dio eta laguntza hori emaiten erlijionea begiratzuz, maitha araziz, zoina gabe gizon bilkura batentzat, populu batentzat ez baita bake onik ez iraupenik.

«Bainan legeak ekhartzen du aphezak soldado izan dituen. Eta nor bederak bere herriko legea behar du begiratu».

Nolakoa den! Bada lege eta lege, nola baita solas eta solas, egitate eta egitate. Erran nahi baita, gauza horietan guzietan badirela xuxenak eta makhurrak, onak eta tzarrak. Bertze alde orok dakitena da legeak ez duela manatzeko ez debekatzeko eskurik, ez zaiola beraz deusik zor, ez dela egiazki legea, nun ez den zuzena eta ongirat deramana.

«Ez othe da hemen aiphu dugun legea zuzena eta behar bezalakoa?».

Galde horri ihardetsi gabetarik behar da orhoitu badirela legeak Jainkoak ekharriak eta legeak gizonak ekharriak. Nehork ukha ez dezake-na da Jainkoak debekatzeten dituen gauzak ez ditzazkela gizonak mana, ez eta Jainkoak manatzeten dituenak gizonak debeka. Hori zeren den Jainkoa ororen nausia eta guziz zuzena, gizona aldiz osoki Jainkoaren eskukoa eta berenaz bide xuxenetik errexki zehartzeten dena, bai argia duelaketoz eskas, bai nahia makhur.

«Aithor ditut boriek oro. Bainan ez zaut iduri aphezzen soldadogoko lege bunek Jainkoaren legea hausten duela».

Baditeke ez zauzun iduri. Beha ezazu hobeki, eta orai iduri ez zauzun bezala direla gauzak ikhusiko duzu.

Ez othe da Jainkoak berak finkatua lur huntan gure erlijione Saindua? Ez othe du nahi Jainkoak erlijione horrek iraun dezan, gizonak diraueno? Nork ez du ikhusten orai, erlijioneak ez dezakela iraun, nun ez den aphezik? Aphezak direnaz geroz Jainkoak berak erlijionearen erakasle eta begirale eman dituenak? Eta nola erlijionea argi bezala indar baita, bai behar ere, nork ez daki aphezek dutela bakharrik erlijioneak dakharzkan indarren eta lokharrien eratzhikitzeke ahala?

Aphezik gabe beraz ez da erlijionerik, eta Jainkoak nahi du izan dadin erlijionea. Beraz, aphezzen gal araztera edo heien zuzenen ttipitzera doan lege bat, ageri da Jainkoaren nahiaren haustera doala, ordu beretik zuzen gabea dela, eta halako legeak gure ganik deusen ardiesteko eskurik ez duela.

«Ezin ukha ditezken solasak dira boriek; edo behar da ukhatu Jainkoa eta harek eman erlijionea. Bainan aphezak soldado nahi dituen legea erlijionearen galgarrri othe da?».

Bai, ene adiskidea, eta ez guti. Har dezagun lehenik lege hori aphez buruz; aphezgeiak aiphatuko ditugu beren aldian. Zaharrak aitzinean! zuzen da. Aithortuko derautazu Elizari dagola erraitea zer den harentzat on eta zer galkor. Hortaketoz badu, bere aitzindarien zuhurtziaz kanpo, Izpiritu Sainduaren argia. Huna bada nun Elizak debekatzeten dioten aphez gerlan artzea, odolaren ixurtzea. Gerthatu direnean aphez buru beroak debeku hori ahantzirik gerlan ari izan direnak, gaztiguz, gabetuak izan dira denbora batentzat meza sainduaz eta aphezetasuneko bertze ahalez. Eta norbeitik gerlan odola ixuri ondoan, nahi badu, gerthatzeten den bezala, aphez bilhakatu, harek behar du hortaketoz Aita Sainduaren ganik baimen berezi bat ardietsi.

Hanbat du Elizak biguin odola! Haren aphezek ez dute bertze odollik ixuri behar ezen ez Salbazalearena aldarean, eta hura, gizon guzien, bai adiskideen bai etsaien, bai bizien bai hilen onetan! Beraz ez diteke ukha aphezak soldado nahi dituen legeak Elizaren Legea, Jainkoaren legea, ezen batetara doa, hausten duela erdiz erdi.

«Zaude emeki! Jauzi bat egiten duzula iduri zaut hor».

Ez agian! Jauzia laburtua dut. Eta hemen laburrik ere ez nuke egin nahi. Ezen ene xedea da ez zure hatzemaitea, bainan bai argitzea: Dugun beraz ikhus, nun nitzauzun lasterregi abiatu, eta zertan dudan, zure uestez, jauzi egin.

«Huna: *Aphezer Elizak debekatzen diotena da, ez soldadogoa, bainan bai gerla. Eta lege berri hunek, berak dionaren arabera, ez ditu aphezak gerlarat joan arazi nahi. Eri arthatzeko ditezke han, behar orduan. Ez du bada lege hunek hausten bertzean*».

Ederki mintzo zira, eta hitzez bederen gauzak hola direla aithor dut. Bainan hitza sinhetsi behar othe da, obrak bertzelako direnean? Dio lege berriak, aphezak ez duketela gerlan artzerik. Hori hola bada, zertako behar dute gerlan ikhasi, zertako behar dira soldado ibili, harmak eskuetan? Edo legeak ez dio egia, aphezak ez direla gerlan ariko erranez, edo zorokeria handi bat egiten du, gerlan ari behar ez direnak harmen erabiltzen ikhasitera bortzhatuz.

Bakhotzhak errexki ikhusten du bi gauza horiek zoin guti doatzin elgarrekin, eta erranak aski dira, erakusteko lege berria zuzenik ez itzhararik gabea dela aphez bezainbatean, Elizaren legeak eta zuzenak hausten dituela.

«*Gauzak hola direnaz geroz, aithor dut, aphez buruz, lege berri horrek hausten duela Elizaren legea, girstino batek ezin dezakela beraz onbar. Bainan aphezgeiak bederen ez ditu estaltzen Elizaren lege horrek, eta aphezgeia soldado igorritz ez du lege berriak nehoen zuzenik hausten*».

Goazen emeki, elgar adituz; ez dezagun aldian sobera puska handia har; ezin gindezake irets.

Lehenbizikorik gerlan artzea aphez debekatzen dioten legea hedatzen da Ordena Sainduetan diren aphezgeitaradino. Beraz hauk ere ezin ditzazke zuzenez hatzeman lege berri horrek. Goragoko lege batek debekatzen diotenez geroz Ordenetan direner gerla, nehork ez du heien soldado igortzeko eskurik. Gauza horri buruz, aphezen herrunean dira Ordena Sainduetan sartuak diren guziak.

«*Mintza beraz bertzeez. Heiek ditu ere legeak, urthe batentzat, soldado igortzen. Hartan bederen ez deia lege berria bere zuzen osoan? Iduri zaut nonbeit finka ordu duela!*».

Bai mintza giten Ordenetan ez diren aphezgei gazteez. Bainan ez ahantz orai artean erakutsi duguna. Nola aiphu dugun legea zuzenez kanpo den, bai aphezen, bai Ordenetan diren aphezgeien eretzean, hausten duelakotz Elizaren lege bat eta Jainkoak oso nahi duen erlijioneari kalte handia egiten, aphezak beren eginbideetarik makhurtuz arimen gaitzetan.

Orai, nahiz gauza errex litzauekan, ez dut bilhatuko lege hori ez denez urrunago hedatzen; aphezgei guziak ez dituen ez estaltzen. Ez dut bilhatu nahi ere soldadoen artean denez aphezen lekhu; aphez badoakotenez soldadoen bizi moldea. Ez dugu horren jakitearen beharrik

ikhusteko osoki gaixtoa dela eta zuzen gabea, aphezgei gazteak berak soldado igortzen dituen legea.

Erran dugun bezala, aphez gabe ez bada erlijionerik, ez da gutiagot egia, aphezgei gabe ezin ditekela luzaz izan aphezik. Bide luzea da apheztasunera deramana. Xede hartarat buruz ari denak behar ditu bildu, emeki emeki, harek galdatzen dituen argiak, eta hartu hari doazkon ara edo egitate onak.

Zerk ere bada tratatzen baititu aphezgeiak beren bidean, edo bide hartarik baititu bazter arazten, harek, izari berean kalte egiten dio erlijioneari, gerokotzat aphez gabetuz.

Nork dezake orai ukha aphezgeiak soldado nahi dituen legeak, tratatzen dituela oro beren bidean, anhitzak behin hartu bidetik bethikotz makhur araziko dituela, eta harek gibelatua gatik burura heltzen direnetarik anhitzer ere kalte bat ez ttipia eginen diotela.

«*Barkba! Ez zaut eni holakorik iduri. Nola bada hori?*».

Diot lehenik, anhitz aphezgeiek soldadogoa galduko dutela aphezteko gogoa. Ezen ez dute soldadoen artean ardurenik ikhusiko eta adituko heien beren xedetik makhur arazteko denik baizik. Ez dut belztu ez mendratu nahi nik Frantses soldadua. Bainan orok dakitena da baldin eta badu bertze alderdi eder asko, erlijione guti duela eta, guziz direnean elgarretara bilduak, handia dela haren solasen eta egitateen lizuntasuna. Galda soldado ibili direner.

Duela zonbeit egun deputatu batek, bere lagun guzien aitzinean, erraiten zuen goraki, Frantses soldadoak ezin dezakela khurutzearen seinhalea edo othoitze bat egin bere lagun jakinera, nun ez den berehala irri eta trufaz gaindika ithoa, eta anhitzetan bertzela gaizki erabilia. Deputatu harek gizon gazte bat aiphatzen zuen horrelako egitateen ondorioz burua osoki galdu zuena! Ixiltzen niz hortan, ahalge nizalakotz Frantses soldado maitea hortaratua dela erraiteaz, eta bihotzak sobera min egiten baitaut orhoituz gure gazteria guziak, hemendik goiti, hirur urthe beharko dituela eskola galgari hortan ereman.

Gehiago jakin nahi duenak galda dezotela soldado izan direner: ikhusiko du nik diotana gauza gutia dela egiaren aldean. Nola iraun erlijioneko urhatsetan hainbertze trufaren erdian, nola egon garbi halako ahapaldi eta egitate zikhinen artean! Apezgeiak, bertzeak bezala, gazte dira, eta gaizkirat suhar. Ageri da beraz anhitzek ez luketela aiphatu traba horier ihardokitzeko indarrik, orhoituz bereziki gaixtoek, zeren diren aphezgei, heien gaitzekotan ahal guziak eginen dituztela.

«Baditeke hori. Bainan ez zaut iduri erlijionearentzat kalte handi bat litekela. Zonbeit galtzen badira, irauten dutenak hobeak ditezke eta azkarragoak beren batzean».

Bi edo hirur gauza badauzka zure solas horrek.

Lehenik anhitz aphezgeiek soldadogoan aphezteko gogoia galduko dutela. Aithor hori orhoit atzhikiko dut; ez ahantz zuk ere.

Bigarrenekorik zenbeit galdurik ere, ez ditekela erlijionearentzat damu handi bat, eta zenkenekotz soldadogoatik semenariorat itzultzen direnak azkarrago ditezkeela. Ez zira bakharra solas horren errailea, eta zuk bezala daukatenetarik anhitzek diote lege horrek ongi handia eginen diola erlijioneari, garbituko duela aphezen kasta, hari esker balio gutikoak bazterrerat emanak izanen direla, eta bertzeak ongian finkatuak. Eskerrak eman behar gindiozkite, heien arabera, zeren egin deraukuten lege miragarri hori. Ez dakit alegiaz mintzo direnez ala zinez. Nik diotana da badauzkela ixilik, ez badute deus hoberik erraiteko.

Zer erran zindezakete artzain batez, zoinak bere arthaldea utz bailezake, edo ere berak ereman bazka tzar batzuen erdira, diolarik: «Ardi mendreak lehertuko zauzkit, bainan zailagoak azkartuko dira, eta, ororen buru, irabazitan niteke». Ihardets zindezakote: «Zozo handia! Bai tzharrak lehertuko zauzkik, bainan ere onak tzhartuko, eta hola joanez, laster, art-haldearen orde geldituko zauk bakharrik hire zakhurra».

Barkha artzain eta laborari maiteak! Badakit ez dela zuen artean nik aiphatu dudanaren parekorik, eta zonbeit denbora huntan labor badituzue mozkinak, ez dela hori gerthatzen zuek alhagia onak bilhatu faltaz.

Haurrak eta jende gazteak, bildots eta ardien pareko dira: guziz minbera eta ongi begiratuak ez badira, laster galduak.

Ur tzarren edateak, belhar gaixtoen jastazteak, ez diote azkarrener ere kalterik baizik egiten.

Badakizue hori, aita amak, zuen hurrez bezainbatean, eta horra zeren gatik daukazuen begia eme heien gainean. Nork sinhets araziko derautzue, heietarik bat edo bertzea galdurik ere, ez dela kalte bat hain handia? Nork sinhets araziko derautzue, on badira, hobeago bilhakatu-ko direla gaixtoen artean ibiliz, gaizkia ikhusiz eta adituz?

Bada adin bat nun nor bedera ez baititeke gaizkitik begira hartarik urrun egonik baizik, eta osoki lerratzen ez direnen beren baithan gaizkia- ren luzaz ikhustek uzten ohi ditu hazi galgarri batzu.

Horra zertako Elizak, bere haur bereziki maiteak, aphezgeiak, begi- ratzen dituen luzaz ikhusgarri eta solas galgarrietarik urrun. Horra zerta- ko aphezgeien soldadogoako legeaz bezainbatean aphezpikuek eta Aita

Sainduak berak goraki dioten ez ditekela deus erlijionearentzat galgarria- gorik. Lege hori aiphatua izan den lekhu guzietan Elizako buruzagiek ahal guziak egin dituzte haren bazterrerat eman arazteko.

Hori zeren ikhusten baitute aphezgeietarik anhitzak galduko direla soldadogoan eta semenariorat itzultzen direnek bere hartuko eta begiratu-ko dituztela, osoki gaizkiradino heldu gabetarik, asko ara eta egitate aphe- zari joan ez zazkonak. Nahiago dut nik sinhetsi heien errana, ezen ez eta zertaz mintzo diren jakin gabetarik, bethi ez dakitena dariotenen solasak.

«Nik ere bai. Iduri zaut aphezen soldadogoako legeari ikbertu dazkogula alderdi guziak. Hatzeman diogu tzarra frango, onik batere ez. Othe du oraino ber- tze erraitekorik? Ezen on da orok jakin dezaten zoin den galgarria, merezi duen bezala dezaten gatik orok biguin».

Bai bada azken hitz bat bertzeen gainera athera nahi duena. Erran dezagun laborzki. Jadanik sobera luze joanak gira.

Lege horrek ez ditu bakharrik aphezgeietarik anhitzak galduko eta bertze asko makaturik eta gutiago edo gehiago thonaturik utziko, bainan aphezgeien ithurriaren beraren agortzera doa, irauten duen ber, eta erli- jionearen osoki galtzera. Ezen nor oldartuko da bere haurraren emaitera aphezteko urhatsean, dakielarik aitzinetik soldado joan beharko duela.

«Zer bada? Erran nahi duzquia soldadogoaren beldurrez aphez arazten dituz- tela etzhekoeak beren haurrak, eta beldur horrek deramatzila haurrak berak seme- narioetarat?».

Nik ez dut holakorik erraiten, bainan zuri nauzun erran arazi nahi anhitzek dioten zorokeria hori. Legearen alde erran zitezken guziak sudu- rrera eman dauzkitatzu orai artean; ez nuken nahi estakuru hau ahantz zindezan, zuri ihar-destearekin batean argi ditzadan gatik bertze anhitz.

Diotenek aphezgeiak soldadogoaren beldurrez doatzila semenarioe- tarat, ez dakite zer derasaten: ez dakite zoin den dorphea eta luzea seme- narioko bizia. Nehork ez lezake han bururadino iraun baldin ez balu sol- dadogoaren beldurraz bertzalako estekarik. Sinhesten ez duena jin dadila jastatzera. Zertako dira hain gutiak heldu? Bertze alde, soldadogoari ihes egiteko badira bide errexagoak. Itsasoa bethi zabalik dago. Ez diot bertze araposturik eman nahi itzhurarik ez duen solas bati. Etzhekoez bezainba- tean, huna nola lege berriak gibelatuko dituen beren haurren aphezteko bidean ezartzetik edo ere laguntzetik, berek galdatzen dutelarik: Lanak ditu haur baten aphezteak; hamalau edo hamabortz urthez eskoletan haren atz- hikitzeak. Miragarri zauzkit, bereziki oraiko denbora xuhurrean, lan horri lotzeko barnea duten aita ama girstinoak.

Bainan berenaz gauza hain neke bada, zer diteke lege berri hunen ondotik? Huni esker beldur handi ikaiteko da gizon gazteak, bere eskole-tarik hiruretarik biak egin ondoan, gal dezan, soldadogoan, aphezteko gogoa, ukho egin dezan bere xedeari, eta horrela galduak izan diten etz-hekoentzat ordu arteko nekeak eta diru xahutzeak.

Gutiak ditezke beraz, anhitz gutiak, beren haurrak apheztera lagundu nahiko dituzten burhasoak, eta jadanik sobera baizik gutitua ez den aphezen hazia gutituko da oraino.

Bazakiten ongi hori legearen egileek, eta zakitelakotz egin dute; heien xedea baita erlijionearen gal araztea. Guk ere badakigu orai nolakoa den; eta badakigu giristino batek nehola ere ezin dezoketela lege horren aldekoer eskurik eman; giristinoek beren indar guziak behar dituztela bildu lege galgarri horren hausteko, eta ez dutela epherik hartu behar nun ez duten lurrerat aurdiki.